

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

PIIA PÄÄJOKI & HENNA VÄLIMÄKI

Kokemusasiantuntijoiden kokemuksia osallistumisesta ammattikorkeakoulun mielenterveys- ja päihdetyön opetukseen

HOITOTYÖN TUTKINTO-OHJELMA
2024

TIIVISTELMÄ

Pääjoki, Piia & Välimäki, Henna: Kokemusasiantuntijoiden kokemuksia osallistumisesta ammattikorkeakoulun mielenterveys- ja päihdetyön opetukseen
Opinnäytetyö, AMK
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Maaliskuu 2024
Sivumäärä: 26

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kokemusasiantuntijoiden kokemuksia mielenterveys- ja päihdetyön opetukseen osallistumisesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa kokemusasiantuntijoiden osallistumisesta mielenterveys- ja päihdetyön opinnoissa opettajan työparina.

Kokemusasiantuntija on tässä opinnäytetyössä henkilö, jolla on kokemusta mielenterveys- ja päihdeongelmien saralla. Kokemusasiantuntijoiden osallistuminen sairaanhoitajien mielenterveysopetukseen on yleistynyt, mutta yhteistyö on kuitenkin edelleen vähäistä.

Opinnäytetyö oli kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistelmä. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka sisälsi kysymyksiä kokemusasiantuntijan rooliin liittyen. Kyselylomake sisälsi kuusi Likertin asteikolla laadittua kysymystä ja kaksi avointa kysymystä. Kahdella avoimella kysymyksellä kartoitettiin mahdollista lisäkoulutuksen tarvetta ja oman kokemusasiantuntijuuden hyödyntämistä jatkossa. Kyselyyn vastasi 12 kokemusasiantuntijaa. Opinnäytetyön tekijät eivät osallistuneet kyselyn laadintaprosessiin. Kyselylomake oli tehty Ymmärrä asiakasta - Kokemustoiminta keskiössä -hankkeen toimesta.

Voidaan päätellä, että valmennus oli onnistunut, sillä valmennuksesta saatu keskiarvo oli 8,6. Valmennukseen osallistuneiden kokemusasiantuntijoiden halukkuus osallistua simulaatioihin jatkossa oli yksimielisen positiivinen. Osallistujat kokivat simulaatioihin osallistumisen olleen positiivinen kokemus. Suurin osa valmennukseen osallistuneista sai positiivista mieltä valmennukseen osallistumisesta ja sai tästä valmiuksia toimia simulaatioissa. Oman tarinan kertominen oli valmennukseen osallistuneille pääasiassa positiivinen kokemus.

Jatkossa aihetta voisi tutkia myös siitä näkökulmasta, miten kokemusasiantuntijat kokevat työskentelyn opettajan työparina. Myös se, miten opiskelijat kokevat oppimisen kokemusasiantuntijan avulla, voisi selvittää.

Avainsanat: Kokemusasiantuntija, mielenterveys- ja päihdetyö, valmennus, simulaatio-oppiminen, opettaja

Abstract

Pääjoki, Piia & Välimäki, Henna: Experts by experiences experiences of participating in the teaching of mental health and substance abuse at university of applied sciences

Bachelor's thesis AMK

Nursing program

March 2024

Number of pages: 26

The purpose of this thesis was to investigate the experiences of experts by experience participating in mental health and substance abuse education. The aim of the thesis was to gain insight into the participation of experiential learning experts in mental health and substance abuse education as a teacher's partner.

Expert by experience in this thesis is a person with experience in the field of mental health and substance abuse problems. The involvement of experts by experiences in mental health education for nurses has become more common, but collaboration is still limited.

The thesis was a combination of quantitative and qualitative research. The data was collected through an electronic questionnaire that included questions related to the role of the experiential expert. The questionnaire contained six Likert scale questions and two open-ended questions. Two open questions were used to explore the possible need for further training and the future use of one's own expertise. The questionnaire was answered by 12 experts. The authors of the thesis were not involved in the questionnaire development process. The questionnaire was made by the Understand the Customer - Experience at the Centre project.

It can be concluded that the training was successful, as the average score was 8.6. The willingness of the participants to participate in future simulations was unanimously positive. Participants felt that participating in the simulations was a positive experience. The majority of participants felt positive about their participation in the coaching and gained skills to work in simulations. Telling their own story was a mainly positive experience for the participants.

In the future, the topic could also be explored from the perspective how the experts by experience working as a teacher's partner. How students perceive learning with the help of an experiential teacher could also be explored.

Keywords: Expert by experience, mental health and substance abuse work, coaching, simulation learning, teacher

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KOKEMUSASIAANTUNTIJA OSALLISENA MIELENTERVEYS- JA PÄIHDETYÖN OPETUKSESSA	6
2.1 Kokemusasiantuntija	6
2.2 Mielenterveys- ja päihdetyö	7
2.3 Opettaja	8
2.4 Simulaatio-oppiminen	9
2.5 Kokemusasiantuntija valmennus	10
3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	11
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET .	14
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
5.1 Aineistonkeruumenetelmä	15
5.2 Tutkimusmenetelmä	16
5.3 Aineiston analyysi ja raportointisuunnitelma	17
5.4 Aikataulu	17
5.5 Kohderyhmä	18
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	18
6.1 Kokemusasiantuntijoiden kokemukset simulaatiotyöskentelystä opettajan työparina mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa	18
6.2 Kokemusasiantuntijoiden valmennuksesta saadut valmiudet opetuksessa toimimiseen	19
7 POHDINTA	22
7.1 Johtopäätökset	22
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	23
7.3 Tutkimuksen eettisyys	24
7.4 Oma ammatillinen kehittyminen	25
7.5 Jatkotutkimusehdotukset	26
LÄHTEET	27
LIITE 1. AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	29

1 JOHDANTO

Kokemusasiantuntija on henkilö, jolla on kokemusta mielenterveys- ja päihdeongelmien saralla. Kokemusasiantuntijan kokemus voi olla itse sairastajan, kuntoutujan tai omaisen. Kokemusasiantuntija tietää mitä sairastuminen, hoidossa ja kuntoutuksessa oleminen on. (Hietanen & Rissanen, 2015, s. 13–14.) Kokemusasiantuntijoiden osallistuminen sairaanhoitajien mielenterveysopetukseen on yleistynyt, mutta yhteistyö on kuitenkin edelleen vähäistä. Kokemusasiantuntijoiden ja opettajien välisen yhteistyön yleistyminen edellyttää, että opetussuunnitelmiin saataisiin enemmän kokemustietoa yhteistyöstä kokemusasiantuntijoiden kanssa. (Horgan ym., 2020, kohta Accessible summary.)

Opinnäytetyö on osa Ymmärrä asiakasta - Kokemustoiminta keskiössä - hanketta. Opinnäytetyön tilaaja on Satakunnan ammattikorkeakoulu. Aihe valikoitui molempien tekijöiden kiinnostuksesta mielenterveys- ja päihdetyöhön. Opinnäytetyön aineisto on kerätty hankkeen toimesta sähköisellä kyselylomakkeella, joka sisältää kysymyksiä kokemusasiantuntijan rooliin liittyen. Opinnäytetyön tekijät eivät osallistuneet kyselyn laadintaprosessiin, vaan analysoivat jo valmiit tulokset.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kokemusasiantuntijoiden kokemuksia mielenterveys- ja päihdetyön opetukseen osallistumisesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa kokemusasiantuntijoiden osallistumisesta mielenterveys- ja päihdetyön opinnoissa opettajan työparina.

2 KOKEMUSASIAANTUNTIJA OSALLISENA MIELENTERVEYS- JA PÄIHDETYÖN OPETUKSESSA

2.1 Kokemusasiantuntija

Kokemusasiantuntija on henkilö, jolla on kokemusta mielenterveys- ja päihdeongelmien saralla. Kokemusasiantuntijan kokemus voi olla itse sairastajan, kuntoutujan tai omaisen. Kokemusasiantuntija tietää mitä sairastuminen, hoidossa ja kuntoutuksessa oleminen on ja miltä tuntuu käyttää julkisia palveluja. Kokemusasiantuntija on nähnyt läheltä, mitkä asiat auttavat kuntoutumisessa ja selviytymisessä. Kokemusasiantuntijan tehtäviin vaikuttavat henkilön omat mielenkiinnonkohteet, valmiudet ja kuntoutumisen tila, tehtävät määräytyvät kullekin yksilöllisesti. (Hietanen & Rissanen, 2015, s. 13–14.)

Kokemustoimijoilla ja -asiantuntijoilla on koulutus kokemusasiantuntijana toimimiseen, josta he ovat saaneet työkaluja kokemustarinansa työstämiseen. Kokemustiedon hyödyntäminen ja vertaistoiminta kulkevat yleensä käsi kädessä. Kokemustoimija tai -asiantuntija voi toimia myös vertaistoiminnan ulkopuolella. Vertaistoiminnan ulkopuolista toimintaa ovat muun muassa työskentely yhteiskehittäjänä palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kokemusasiantuntija voi toimia myös esimerkiksi vertais-, koulutus-, tiedotus-, vaikuttamis- ja strategiatyössä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2022.)

Kokemusasiantuntijoiden osallistuminen sairaanhoitajien mielenterveysopetukseen on yleistynyt, mutta yhteistyö on kuitenkin edelleen vähäistä. Kokemusasiantuntijoiden ja opettajien välisen yhteistyön yleistyminen edellyttää, että opetussuunnitelmiin saataisiin enemmän kokemustietoa yhteistyöstä kokemusasiantuntijoiden kanssa. (Horgan ym., 2020, kohta Accessible summary.)

2.2 Mielenterveys- ja päihdetyö

WHO on määritellyt vuonna 2013 mielenterveyden hyvinvoinnin tilaksi, jossa ihminen näkee oman pystyvyytensä ja selviytymiskykynsä elämän haasteissa sekä työskentelemään ja osallistumaan yhteisönsä toimintaan. Mielenterveys koostuu monesta tekijästä, joista jotkut tekijät hallitsevat enemmän kuin toiset. Tekijät vaihtelevat elämäntilanteiden muuttuessa. Suotuisa ja hyvä elämäntilanne kasvattaa mielenterveyden voimavaroja, kun taas kuormittava elämäntilanne kuluttaa niitä. (Mieli, 2021.)

Hyvä mielenterveys koostuu kyvyistä, vahvuuksista, mahdollisuuksista ja niiden näkemisestä. Mielenterveys pitää sisällään myös yksilölliset valmiudet kuten omanarvontunnon, optimismin ja hallinnan tunteen, tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä kyvyn ylläpitää kestäviä ihmissuhteita. Muutosten läpikäynti, sinnikkyys ja mielen joustavuus haastavissa olosuhteissa kuuluvat nekin hyvään mielenterveyteen. (Mieli, 2021.)

Mielenterveystyön tarkoitus on hyvän mielenterveyden edistäminen ja mielenterveyttä uhkaavien asioiden ehkäisy. Mielenterveyden hoitoon kuuluu asiakkaan ohjaaminen, neuvominen ja tukeminen. Mielenterveyden hoitoon kuuluvat myös mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisy, tutkimukset, hoitaminen ja lääkinnällinen kuntoutus. Mielenterveyspalveluita käyttävälle potilaalle on tarjottava tarpeenmukainen terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus ja hoidon jatkuvuus. (Sosiaali- ja terveysministeriö, n.d.)

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus ovat ehkäisevän päihdetyön lähtökohta. Tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytöstä koituvia haittoja niin päihteiden käyttäjien, heidän läheistensä kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Päihdetyön tavoitteita on myös päihteiden käytön ymmärryksen lisääminen sekä tietämyksen jakaminen niihin liittyvistä ilmiöistä. Myös perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen päihteisiin liittyvissä asioissa kuuluvat päihdetyön edistämisiin asioihin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020a.)

Ehkäisevän päihdetyön järjestämisen lakiin on kirjattu ehkäisevän päihdetyön kattavan alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden haittojen ehkäisyyn. Myös rahapelaamisen aiheuttamat haitat kuuluvat ehkäisevän päihdetyön toimintaan. (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015, 1 §.) Kunnalla on päävastuu ehkäisevästä päihdetyöstä. Ehkäisevällä päihdetyön tarkoitus on vaikuttaa päihteiden kysyntään ja saatavuuteen, joka vaikuttaa päihteiden käyttöön. (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015, 5 §.) Työ perustuu aina tieteelliseen näyttöön päihdeistä ja niiden haitoista. Käytännön toiminta pohjautuu moniin kehiteltyihin ja hyväksi havaittuihin menetelmiin ja toimintamalleihin. Vuorovaikutteinen päihdekasvatus ja viestintä vaikuttavat päihteiden kysyntään. Näillä keinoilla voidaan motivoida ihmisiä terveyttä edistävämpiin valintoihin. Viranomaiset voivat rajoittaa ja säädellä päihteiden myyntiä ja anniskelua esimerkiksi ravintoloissa tai julkisissa tiloissa vaikuttaen näin päihteiden saatavuuteen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020a.)

Satakunnan ammattikorkeakoulun mielenterveys- ja päihdehoitotyön opinnot sisältävät esimerkiksi perustietoja keskeisimmistä mielenterveysongelmista sekä psykiatrisista sairauksista, mielenterveystyön ja psykiatrisen hoitotyön auttamismenetelmiä, sekä perustietoja riippuvuuskäyttäytymisestä. Lisäksi opinnoissa käydään läpi päihdehoitotyön ja varhaisen puuttumisen menetelmiä, akuutin kriisin hoitotyötä, mielenterveyttä ja mielenterveystyötä sisältäen lasten ja nuorten mielenterveystyön ja päihdehoitotyön osa-alueet. Opinnot sisältävät myös lääkehoitoa, psykososiaalisia auttamismenetelmiä sekä mielenterveys- ja päihdehoitotyötä koskevia yhteiskunnallisia säädöksiä ja ohjelmia.

2.3 Opettaja

Opettaja tukee ja edistää nuorten ja aikuisten kasvua ja oppimista sekä myös osaamisen kehittymistä. Opettaja auttaa yksilöiden kasvua itsenäiseksi sekä vastuulliseksi yhteiskunnan osaksi, joilla on tarpeelliset tiedot sekä taidot toimia toimintaympäristössä, jotka muuttuvat. Opettajien ammattijärjestö OAJ:n mukaan opettajan työ on asiantuntija- ja ihmissuhdetyötä. Lisäksi sillä on tärkeä

rooli yhteiskunnan ja talouden vakauden, kestävän kehityksen, hyvinvoinnin sekä työllisyyden tavoittelemisessa. Yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa voi opiskella opettajaksi opettajankoulutuksessa. Varhaiskasvatuksen opettajille, luokanopettajille, aineenopettajille, erityisopettajille, oppilaan- ja opinto-ohjaajille järjestetään yliopistossa opettajankoulutusta. (OAJ, n.d. a.)

Ammattikorkeakoulun opetushenkilöstöltä edellytetään pätevän tutkinnon lisäksi vankkaa kokemusta omalta alaltaan, joka osoitetaan työkokemuksella. Pedagogiset opinnot ovat edellytys opettajana toimimiseen ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulussa toimivien opettajien tutkintovaatimus on ylempi korkeakoulututkinto. (OAJ, n.d. b.)

Työparityöskentely on yhteistyötä koulutettujen kokemusasiantuntijoiden ja opettajien välillä koulutus-, kehittämis- ja asiakastyön tehtävissä. Kokemusasiantuntijakoulutus antaa tarvittavaa osaamista toimiakseen ammatillisesti erilaisissa kokemusasiantuntijuuden työtehtävissä. Työparityöskentely hyödyntää kummankin osapuolen osaamista tasavertaisesti, ja kokemusasiantuntija saa työstään myös palkan. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020b.)

2.4 Simulaatio-oppiminen

Simulaatiotilanne on oppimistilanne, joka jäljentää todellisuutta. Simulaatiotilanteessa rakennetaan todentuntuiseksi, jotta se helpottaa oppimista ja parantaa tulevaisuudessa todellista suoritusta. Simulaatioihin voidaan luoda myös epätodennäköisiä tilanteita tulevaisuuden tositilanteita varten. (Blomgren, 2015.)

Kattavassa simulaatiotilanteessa käydään läpi oppimistavoitteet ennen harjoitusta ja palautteen antaminen harjoituksen jälkeen. Simulaatiossa valitaan tarkkailijat, jotka analysoivat simulaatiossa toimivia henkilöitä ja antavat toimijoille parannusehdotuksia. Jotkut simulaatiotilanteet videoidaan ja ne käydään yhdessä läpi palaten kuvattuihin tilanteisiin. (Blomgren, 2015.)

Simulaatiotilanteiden tarkoituksena on harjoittaa sekä kliinisiä taitoja että päivittäisiä työelämän päätöksentekotaitoja. Simulaatiotilanteet ovat suojattuja ja turvallisia oppimisympäristöjä, joissa opiskelijalla on mahdollisuus oppia virheiden kautta ja täten kasvattaa ammatillista itseluottamustaan. Simulaatiotilanteissa teoria tuodaan käytäntöön, mikä edistää opitun asian sisäistämistä. Turvallisessa simulaatioympäristössä virheitä käydään läpi yhdessä, joka edesauttaa omaa ja muiden oppimista. Jotkut simulaatiotilanteet kuvataan, ja harjoitustilanteet käydään videolta läpi yhdessä. Tämä lisää opiskelijan hahmotuskykyä omasta toiminnastaan ja näkee tilanteen oikeanlaisena. Itsensä reflektointi simulaatiotilanteessa kehittää kriittistä ajattelua ja päätöksentekokykyä. (Koukourikos ym., 2021.)

Simulaatiossa harjoitellaan turvallisesti tosielämän tilanteita. Opetuksessa korostuvat potilasturvallisuus ja hyvät vuorovaikutustaidot. Myös tiimityöskentelytaidot sekä päätöksenteko-osaaminen ovat avainasemassa simulaatiooppimisessa. Simulaatiotyöskentely auttaa kehittämään ryhmätyötaitoja ja vastuun ottamista yllättävissä tilanteissa. Simulaatiotilanteissa opetellaan myös moniammatillista yhteistyötä eri ammattiharjoittajien kanssa. Simulaatiot koostuvat aina aktivoivasta aloituksesta, toiminnasta sekä oppimiskeskustelusta harjoituksen päätteeksi. Opetuksessa käytetään uusimpia opetusmenetelmiä ja ajanmukaista pedagogiikkaa. (Satakunnan ammattikorkeakoulu, n.d.)

2.5 Kokemusasiantuntija valmennus

Valmennusmalli on suunnattu henkilöille, joilla on mielenterveys- ja päihdetusta, mutta ovat edenneet omassa toipumisessaan siten, että tavoitteena on koulutus ja avoimet työmarkkinat. Valmennus hyödyntää ryhmäläisten oma-kohtaisia kokemuksia päihteistä irtautumisesta ja mielenterveysongelmien kanssa selviytymisestä. (Siltavalmennus, n.d.)

Ymmärrä asiakasta - Kokemustoiminta keskiössä -hankkeen valmennus kokemusasiantuntijoille koostui viidestä tapaamiskerrasta ja neljästä simulaatiosta Satakunnan ammattikorkeakoululla. Tapaamiskerrat pitivät sisällään

ryhmäytymistä, positiivisen psykologian ja hyvän huomioimisen työkaluja, vuorovaikutustaitojen ja tunteiden käsittelyn harjoitteita sekä läsnäolon voima – teemaisen päivän. Tapaamiskertoja vetivät kaksi näyttelijää. Kahdella viimeisellä kerralla kokemusasiantuntijat tekivät improvisaatioharjoituksia ja tutustuivat tulevien simulaatioiden case- käsikirjoituksiin. Tapaamiskertojen jälkeen kokemusasiantuntijat osallistuivat opetussimulaatioihin opettajan työparina, joissa he kertoivat omia tarinoitaan opiskelijoille ja toivat käytäntöön valmennuksesta saaneet opit.

Simulaatiokertoja Satakunnan ammattikorkeakoululla oli yhteensä neljä. Simulaatiokertojen jälkeen kokemusasiantuntijoille järjestettiin vielä kuudes tapaamiskerta niille, jotka osallistuivat simulaatioihin. Tapaamiskerta sisälsi simulaatiotilanteiden purun ja keskustelua siitä, miten toimintaa voisi kehittää.

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Opinnäytetyön tutkimusten sisäänottokriteereiksi valittiin enintään kymmenen vuotta vanhat tutkimukset, ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt, pro gradut, väitöskirjat sekä tieteelliset artikkelit ja julkaisut, jotka olivat opiskelijalle maksuttomia. Hyväksytyinä kielinä ovat suomi ja englanti. Poissulkukriteereinä olivat yli kymmenen vuotta vanhat julkaisut, ja joiden kieli oli muu kuin suomi tai englanti. Myös maksulliset aineistot rajattiin pois.

Tutkimuksen kirjallisuushaut tehtiin käyttäen tietokantoja Google Scholar, CINAHL, Julkari ja Medic. Tietokantoihin tehtiin haut yhdistelemällä erilaisia hakusanoja. Hakusanat ovat nähtävissä taulukossa 1. Työhön valittiin tutkimukset, tieteelliset artikkelit ja ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt vuosilta 2014–2024. Tiedonhaussa käytettiin apuna SAMKin kirjaston tietoasiantuntijaa.

Taulukko 1. Hakusanat ja kirjallisuushaun tulokset

Tietokanta	Hakusanat ja hakutyyppi	Tulokset	Hyväksytyt
Google Scholar	(kokemusasiantuntija OR kokemusasiantuntijuus) AND (mielenterveys OR päihdetyö) AND (opetus OR opettaja OR opetustyö OR ammattikorkeakoulu) - opinnäytetyö	607	1
	kokemusasiantuntija AND (mielenterveys OR päihdetyö) AND (opetus OR opettaja OR opetustyö OR ammattikorkeakoulu)	486	1
	kokemusasiantuntija, mielenterveys, opetustyö	77	2
CINAHL	(“expert by experience” OR “experts by experience”) AND (“mental health” OR “substance abuse”) AND (education OR teaching OR teacher)	47	1

Ensimmäinen opinnäytetyö on ”Kokemusasiantuntija sairaanhoitajaopiskelijoiden mielenterveyshoitotyön opetuksessa.” Opinnäytetyön tarkoituksena arvioidiin sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteita mielenterveystyöstä ja opiskelijoiden ajatuksia kokemusasiantuntijan käytöstä hoitotyön mielenterveys- ja päihdeopetuksessa. Opinnäytetyö on kansainvälisen Co-Produced Mental Health Nursing education- projektin osa. Kokemusasiantuntijoita ei ole aiemmin hyödynnetty suunnitelmallisesti mukana hoitotyön opetuksessa. (Koski, 2018.)

Hedmanin (2019) opinnäytetyö ”Kokemusasiantuntijoiden kokemuksia sairaanhoitajien mielenterveys- ja päihdehoitotyön opetuksesta” on myös Co-Produced Mental Health Nursing Education-hankkeen osa. Tarkoituksena opinnäytetyössä oli kehittää kokemusasiantuntijoiden roolia mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa. Hankkeen tavoitteena oli käsikirjan luominen. Käsikirja piti sisällään materiaalia siitä, mikä on paras tapa hyödyntää kokemusasiantuntijoita sairaanhoitajaopiskelijoiden koulutuksessa. Hankkeessa oli mukana korkeakouluja Norjasta, Irlannista, Hollannista, Islannista, Australiasta ja

Suomesta. Kokemusasiantuntijat osasivat herätellä keskusteluja ja opiskelijat jäivät pohtimaan käsiteltyjä asioita. Tieto oli helpompi omaksua, kun kokemusasiantuntijalla oli omakohtaista kokemusta käsiteltävästä aiheesta. Mieltä askarruttavien kysymysten esittäminen kokemusasiantuntijoille koettiin helpomaksi kuin opettajalle.

Kokemusasiantuntijat mielenterveys- ja päihdetyön opettajina- uusi innovaatio, tämä ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö oli osa Commune hanketta. Kansainvälisen Commune hankkeen tarkoituksena oli luoda yhden opintopisteen laajuinen opintojakso mielenterveystyöstä sairaanhoitajaopiskelijoille, jonka suunnitteluun osallistuivat myös kokemusasiantuntijat. Tavoitteena oli lisätä sairaanhoitajaopiskelijoiden ymmärrystä mielenterveyspalveluista palveluiden käyttäjien näkökulmasta, ja siten ohjata opiskelijoita mielenterveystyössä. Hanke toteutettiin lokakuun 2016 ja syyskuun 2018 välisenä aikana. Kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten yhteistyö tuotti innostavan ja avoimen ilmapiirin, joka oli suopea oppimiselle. (Ellilä ym., 2018, s. 25–30.)

Hipp ym. (2016. s. 286–287) selvittivät kokemusasiantuntijan osallisuutta mielenterveyspalvelujen kehittämisessä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kokemusasiantuntijoiden kokemusten kuvaaminen omasta panoksestaan mielenterveyspalvelujen kehittämistyön saralla. Tutkimuksen tavoite oli tiedon tuottaminen kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten välisen yhteistyön kehittämiseen sekä kokemusasiantuntijatoiminnan ja mielenterveystyön palvelujärjestelmän kehittämiseen. Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla yhdeksää kokemusasiantuntijaa, jotka osallistuivat kokemusrviointikoulutukseen. Tulokset kertovat, että kokemusasiantuntijan henkilökohtaiset valmiudet, kokemusasiantuntijatoiminnan organisointi, yhteistyö vertaisryhmässä ja terveysalan ammattilaisten kanssa sekä kokemusasiantuntijoiden asema yhteiskunnassa ovat yhteydessä kokemusasiantuntijoiden osallisuuden kokemukseen. Tärkeäksi osallisuutta edistäväksi tekijäksi nousi kuulluksi tulemisen kokemus sekä vaikuttamisen mahdollisuus.

Kokemusasiantuntijoiden osallistuminen sairaanhoitajien mielenterveysopetukseen on yleistynyt, mutta yhteistyö on kuitenkin edelleen vähäistä.

Kokemusasiantuntijoiden ja opettajien välisen yhteistyön yleistyminen edellyttää, että opetussuunnitelmiin saataisiin enemmän kokemustietoa yhteistyöstä kokemusasiantuntijoiden kanssa. Tavoitteena oli kehittää standardit, jotka tukevat kokemusasiantuntijoiden osallistumista sairaanhoitajien mielenterveysopetukseen. Tutkimuksen otanta oli 50 kokemusasiantuntijaa. Esiin nousseet teemat olivat esteet ja mahdollisuudet, käytännön tuki ja tiedollinen tuki sekä tunne- ja arviointituki. Kyseiset teemat tukivat standardien kehittämistä. Standardeiksi kehittyivät: perehdyttäminen, ulkoinen ohjaus, tukeva tiimityö, opetukseen ja arviointiin valmistautuminen, keskinäinen mentorointi, ennakko- ja jälkitarkistus, roolien selkeys ja oikeudenmukainen palkkaus. (Horgan ym., 2020, kohta Accessible summary.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kokemusasiantuntijoiden kokemuksia mielenterveys- ja päihdetyön opetukseen osallistumisesta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa kokemusasiantuntijoiden osallistumisesta mielenterveys- ja päihdetyön opinnoissa opettajan työparina.

Tutkimuskysymykset:

1. Minkälaisia kokemuksia kokemusasiantuntijoilla on simulaatiotyöskentelystä opettajan työparina mielenterveys- ja päihdeopetuksessa?
2. Minkälaisia valmiuksia kokemusasiantuntijat ovat saaneet valmennuksesta mielenterveys- ja päihdeopetuksessa opetuksessa toimimiseen?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Aineistonkeruumenetelmä

Määrällisen tutkimuksen aineisto kerätään usein kyselyn avulla. Kyselyn voi toteuttaa, kun tutkitaan ihmisten mielipiteitä, asenteita, käyttäytymistä tai hyvin henkilökohtaisia asioita. Kysely voidaan tuottaa esimerkiksi verkkokyselynä tai puhelimitse. Myös postilla lähetetty kyselylomake on yksi tapa toteuttaa kysely. Kyselyn toteutus onnistuu myös haastatteluna, jolloin haastattelija täyttää osallistujan vastaukset lomakkeeseen haastattelun aikana. Pääasia kyselyä toteutettaessa on se, että samat tarkkaan valikoidut kysymykset kysytään kaikilta vastaajilta samassa järjestyksessä, samalla tavalla. (Viljka, 2021b, s. 46.)

Anonymisointi on tutkimusaineiston peruseräite. Aineistosta kuuluu poistaa suorat tunnisteet kuten nimet, osoitteet, syntymäajat, sähköpostiosoitteet, puhelinnumerot, jne. heti kun on tarkistettu aineiston tekninen toimivuus. Aineistot, jotka sisältävät henkilötietoja on tärkeä poistaa heti kun mahdollista. Jos aineistoja aiotaan säilyttää, pitää siitä kertoa ennen kuin kysely toteutetaan. (Kuula, 2011, s. 148.)

Aineisto on kerätty sähköisellä kyselylomakkeella, joka sisälsi kysymyksiä kokemusasiantuntijan rooliin liittyen. Kyselylomake sisälsi kuusi Likertin asteikolla laadittua kysymystä ja kaksi avointa kysymystä. Lisäksi annettiin kokonaisarvosana valmennukselle asteikolla 1–10. Vastausvaihtoehdot ensimmäisiin kuuteen kysymykseen olivat: täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Lisäksi kysyttiin kokonaisarvosanaa valmennukselle (kys. 7) ja kahdella avoimella kysymyksellä mahdollista lisäkoulutuksen tarvetta (kys 8.) ja oman kokemusasiantuntijuuden hyödyntämistä jatkossa (kys. 9.)

Opinnäytetyön tekijät eivät osallistuneet kyselyn laadintaprosessiin. Kysely oli osa kokemusasiantuntijoiden valmennuksen lopputehtävää. Kyselylomake oli

tehty Ymmärrä asiakasta - Kokemustoiminta keskiössä -hankkeen toimesta. Tutkimuksen vastausaika umpeutui kesäkuun 2023 lopussa.

Opinnäytetyön tekijöiden rooli oli analysoida ja raportoida valmiiden kyselylomakkeiden tulokset. Tiedot kyselylomakkeiden kysymyksistä ja vastausvaihtoehdoista tekijät saivat sähköpostitse SAMKin yhteyshenkilöltä. Opinnäytetyön tekijät saivat kyselylomakkeet käyttöönsä elokuussa 2023.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Määrällisessä tutkimusmenetelmässä kuvaillaan numeraalisesti jonkin asian muuttumista, asioiden vaikuttavuutta toisiinsa tai jotakin asiaa yleisesti. Määrällisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on ihmisen toiminnan selittäminen numeraalisin, kausaalisin ja teknisin keinoin. Jos tutkimusaineisto on mitattavissa ja testattavissa, voidaan käyttää määrällistä tutkimusmenetelmää. Määrällistä tutkimusmenetelmää käytettäessä aineiston poikkeavuudet karsitaan tutkimuksesta pois, eikä niistä olla kiinnostuneita. Säännönmukaisuuksien löytäminen, eri asioiden liittyminen toisiinsa, ja tutkimusyksiköiden erot eri muuttujien suhteen. (Vilka, 2021a, s. 55.)

Tutkimusmenetelmässä, joka on laadullinen, ei väitetä, etteikö tilastollisia riippuvuuksia voisi löytää. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä lähdetään siitä ajatuksesta, että ne eivät voi selittää jokaisen yksilöiden toimintaa. Samankaltaisuuksien ohella myös kiinnostavia ovat tutkimusaineiston poikkeavuudet. Lähtökohtana laadullisella tutkimusmenetelmässä toteutettavassa tutkimuksessa on se, että on ajatus siitä, että tutkimus on subjektiivista. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa tehtyihin valintoihin, tutkimuksen tulkintaan ja tutkimuksen johtopäätöksiin vaikuttaa tutkijan oma halu, ihanne, uskomus, arvot ja käsitys. (Vilka, 2021a, s. 55.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi muodostui yhdistelmä sekä määrällisestä että laadullisesta tutkimusmenetelmästä. Kysymykset olivat pääasiassa määrällisiä, mutta mukana oli myös kaksi avointa kysymystä.

5.3 Aineiston analyysi ja raportointisuunnitelma

Aineiston analyysi aloitettiin lokakuussa 2023. Aineiston analyysi toteutettiin dokumentoimalla aineisto saatujen vastausten pohjalta. Vastaukset saatiin yhteyshenkilöltä Excel taulukkona. Analysoimatta jätettiin vastaukset, jotka eivät vastanneet annettuun kysymykseen. Vastauksista laadittiin taulukoita, joista näkee vastausten jakautuminen. Vastauksista muodostettiin tietotekniikan opettajan avulla myös havainnollistavia kuvioita. Taulukoiden ja kuvioiden lisäksi vastaukset avattiin myös tekstinä. Työhön lisättiin lainauksia kokemusasiantuntijoiden vastauksista. Analysoidut vastaukset ja niiden tulokset raportoitiin yhteyshenkilölle. Opinnäytetyö tallennetaan Theseus-tietokantaan.

5.4 Aikataulu

Opinnäytetyöprosessi alkoi maaliskuussa 2023 opinnäytetyön aiheen valinnalla. Opinnäytetyöopinnot ja opinnäytetyösuunnitelman työstäminen toteutui kevään 2023 aikana. Opinnäytetyön suunnitelma esiteltiin toukokuussa, ja se hyväksyttiin elokuussa 2023. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen alkoi teorian kirjoittaminen ja tulosten analysointi. Tulokset raportoitiin yhteyshenkilölle marraskuussa 2023. Opinnäytetyö valmistuu maaliskuussa 2024. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Opinnäytetyön aikataulu

Maaliskuu 2023	Opinnäytetyön aiheen valinta
Huhtikuu 2023	Opinnäytetyöopinnot ja opinnäytetyösuunnitelman työstäminen
Toukokuu 2023	Opinnäytetyösuunnitelman esittäminen
Elokuu 2023	Opinnäytetyösuunnitelman hyväksyminen
Marraskuu 2023	Tulosten analysointi ja raportointi yhteyshenkilölle.
Maaliskuu 2024	Opinnäytetyön valmistuminen

5.5 Kohderyhmä

Kohderymänä oli Porin ja Rauman mielenterveys- ja päihdepalveluiden alueelta 12 kokemusasiantuntijaa, joilla on mielenterveys- ja päihdetaustaa. Nämä kokemusasiantuntijat osallistuivat Ymmärrä asiakasta - Kokemustoiminta keskiössä -hankkeen valmennukseen.

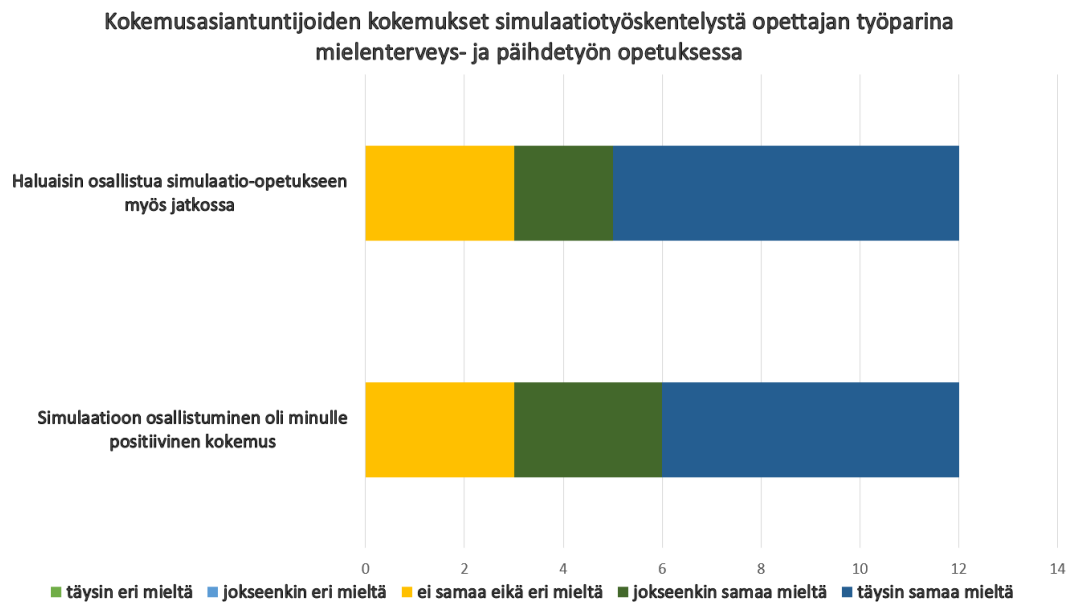
Kokemusasiantuntijoista muodostettiin kaksi erillistä ryhmää. Molemmat ryhmät kokoontuivat viisi kertaa. Yksi tapaamiskerta kesti kahdesta kolmeen tuntiin. Kuudes tapaamiskerta oli henkilöiden kanssa, jotka osallistuivat simulaatioihin. Kuudes tapaamiskerta oli myös niin sanotusti purkukerta, jossa käytiin läpi miltä kokemustoimijana simulaatioihin osallistuminen tuntui ja miten toimintaa olisi syytä kehittää. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella valmennuksen päätteeksi. Opinnäytetyön tekijät eivät saaneet tietoonsa vastaajien henkilöllisyyttä, eivätkä osallistuneet itse kyselyn laatimiseen.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Kokemusasiantuntijoiden kokemukset simulaatiotyöskentelystä opettajan työparina mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä selvitettiin kokemusasiantuntijoiden saamia kokemuksia simulaatiotyössä toimimiseen opettajan työparina. Kuviossa 1 ilmenee kokemusasiantuntijoiden simulaatiotyöskentelystä saatu kokemus opettajan työparina mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa. Kyselyssä selvitettiin myös, haluaisivatko osallistujat osallistua myös jatkossa simulaatioopetukseen. Vastaajien halukkuus osallistua simulaatioihin jatkossa oli yksimielisen positiivinen, sillä yksikään vastaajista ei vastannut täysin eri mieltä eikä jokseenkin eri mieltä. Suurin osa vastaajista oli täysin samaa mieltä ja olisivat halukkaita osallistumaan simulaatioihin myös jatkossa. Osallistujilta kysyttiin lisäksi, oliko simulaatioihin osallistuminen osallistujille positiivinen

kokemus. Vastaajien yleinen näkemys oli hyvinkin positiivinen, sillä kukaan ei ollut asiasta täysin tai joksenaan eri mieltä.

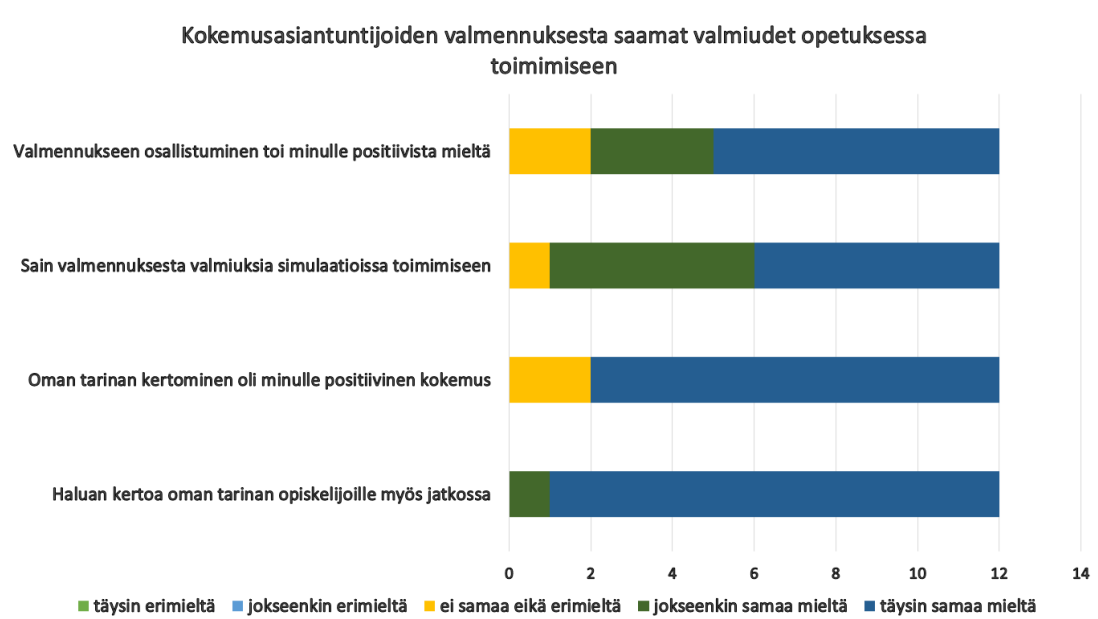
Kuvio 1. Kokemusasiantuntijoiden kokemukset simulaatiotyöskentelystä opettajan työparina mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa

6.2 Kokemusasiantuntijoiden valmennuksesta saadut valmiudet opetuksessa toimimiseen

Toisessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin kokemusasiantuntijoiden valmennuksesta saatuja valmiuksia opetuksessa toimimiseen. Kuviosta 2. ilmenee kokemusasiantuntijoiden valmennuksesta saadut valmiudet opetuksessa toimimiseen. Kyselyssä selvitettiin, toiko valmennukseen osallistuminen kokemusasiantuntijoille positiivista mieltä. Suurin osa vastaajista sai positiivista mieltä valmennukseen osallistumisesta. Kyselyssä selvitettiin myös, saivatko kokemusasiantuntijat valmennuksesta valmiuksia simulaatioissa toimimiseen. Suurin osa sai valmennuksesta valmiuksia toimia simulaatioissa.

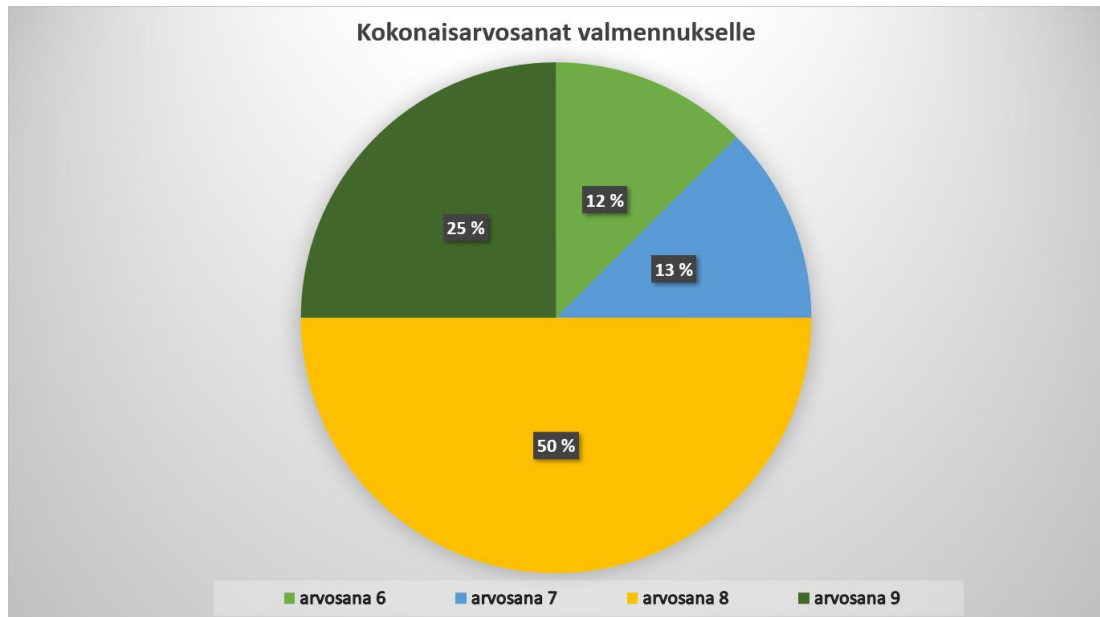
Kyselyssä selvitettiin, oliko oman tarinan kertominen positiivinen kokemus. Suurin osa vastaajista oli täysin samaa mieltä. Kyselyssä selvitettiin myös, että haluaako osallistujat kertoa oman tarinansa opiskelijoille myös jatkossa.

Kysymykseen vastaajat haluavat kertoa oman tarinansa opiskelijoille myös jatkossa.

Kuvio 2. Kokemusasiiantuntijoiden arviot saadusta valmennuksesta opetuksessa toimimiseen

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin, minkä kokonaisarvosanan vastaaja antoi valmennukselle. Valmennukselle annettavat arvosanat olivat yhden ja kymmenen välillä. Tähän kysymykseen vastasivat kaikki 12 kokemusasiiantuntijaa. Tämän kysymyksen pohjalta voidaan huomata, että neljä kokemusasiiantuntijaa antoivat arvosanaksi täyden kympin, kaksi arvosanan yhdeksän ja neljä antoi arvosanaksi kahdeksan. Yksi henkilö antoi arvosanan seitsemän ja yksi arvosanan kuusi. Kokonaisarvojen vaihtelu oli kuudesta kymmeneen. Annettujen arvosanojen keskiarvo on 8,6. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Kokonaisarvosanat valmennukselle

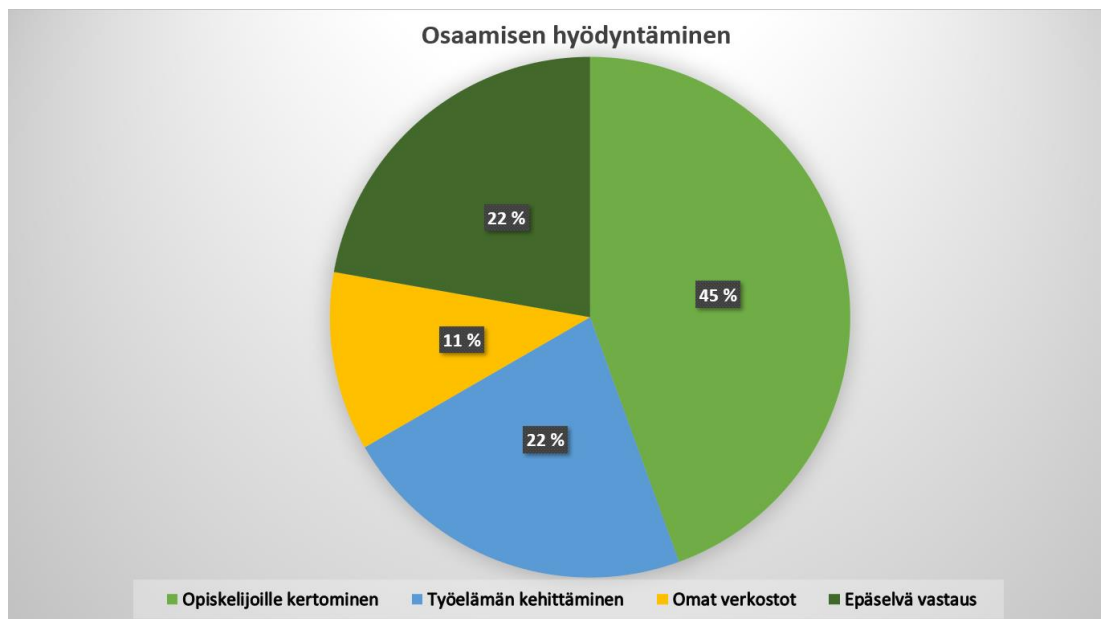
Kysymys kahdeksan oli avoin kysymys. Kysymyksellä selvitettiin, millaista koulutusta tai valmennusta osallistujat toivoisivat lisää. Kaksi osallistujaa olivat tyytyväisiä valmennukseen sellaisenaan ja toivoivat lisää saman tyylistä sekä rohkaisevaa valmennusta. Toiset kaksi osallistujaa toivoi enemmän asiantietoa. Kolme osallistujaa esitti enemmän kehittämistoiveita. Kaksi heistä toivoi enemmän simulaatioita ja koulutusta simulaatioihin, yksi toivoi vähemmän improviisaatiota. Kaksi osallistujaa toivoi enemmän viestintään ja esiintymiseen liittyvää koulutusta.

”Enemmän viestintää ja kommunikointia, myös nonverbaalista puolta. Esim. miten luen ihmistä, joka välttää katsekontaktia tai on muuten sulkeutunut.”

Yhdeksännessä kysymyksessä selvitettiin, miten osallistujat haluaisivat jatkossa hyödyntää kokemusasiantuntijuuttaan työelämän kehittämisessä tai opiskelijoiden kouluttamisessa. Kysymys oli avoin ja siihen vastasi yhdeksän kokemusasiantuntijaa. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että haluaisivat kertoa omaa tarinaansa myös jatkossa opiskelijoille. Alla yhden kokemusasiantuntijan vastaus:

”Kertomalla tarinaani, tekemällä simulaatioita, osallistumalla erilaisiin ryhmätehtäviin opiskelijoiden kanssa, luennoimalla eri tahoille”.

Kaksi vastaajista kertoi haluavansa kehittää kokemusasiantuntijuuttaan työelämässä. Yksi vastaajista kertoi haluavansa kehittää kokemusasiantuntijuuttaan omissa verkostoissaan. Kaksi vastausta oli epäselvää eivätkä ne vastanneet kysymykseen, joten niitä ei hyödynnety. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Oman osaamisen hyödyntäminen

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Valmennukseen osallistuneiden kokemusasiantuntijoiden halukkuus osallistua simulaatioihin jatkossakin oli yksimielisen positiivinen, ja simulaatioihin oltaisiin halukkaita osallistumaan myös jatkossa. Osallistujat kokivat simulaatioihin osallistumisen olleen positiivinen kokemus. Suurin osa valmennukseen osallistuneista sai positiivista mieltä valmennukseen osallistumisesta ja sai valmennuksesta valmiuksia toimia simulaatioissa. Oman tarinan kertominen oli valmennukseen osallistuneille pääasiassa positiivinen kokemus, ja

kokemusasiantuntijat ovat halukkaita kertomaan oman tarinansa opiskelijoille myös jatkossa.

Osa kokemusasiantuntijoista oli tyytyväinen valmennukseen sellaisenaan ja toivoivat lisää saman tyylistä valmennusta. Osa toivoi valmennuksen sisältävän enemmän asiantietoa. Myös enemmän simulaatioita ja koulutusta simulaatioihin toivottiin. Viestintätaitojen ja esiintymisen koulutukseen panostaminen nousi myös esiin. Valmennuksesta saatu keskiarvo on 8,6. Tästä voidaan päätellä valmennuksen olevan onnistunut.

Enemmistö kokemusasiantuntijoita oli sitä mieltä, että haluaisivat kertoa omaa tarinaansa opiskelijoille jatkossa. Osa kertoi haluavansa kehittää kokemusasiantuntijuuttaan työelämässä. Esiin nousi myös kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen omilla verkostoissa. Paria vastausta ei voitu epäselvyyden vuoksi hyödyntää. Tulokset ovat samansuuntaisia aikaisempien tutkimusten kanssa siten, että kokemusasiantuntijat kokevat oman tarinan kertomisen opiskelijoille tärkeäksi ja merkitykselliseksi.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuus on yhtä kuin tutkimuksen tarkkuus, joka tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Toisin sanoen, mittausta toistettaessa lopputuloksena on täysin sama mittaustulos mittaajasta riippumatta. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus koostuu tutkimuksen pätevyydestä ja luotettavuudesta. Tutkitun otoksen edustaessa perusjoukkoa ja mittaustulosten ollessa toistettavia, tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä. Monet asiat voivat heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi väärinymmärrys vastaajan ja tutkijan välillä voi aiheuttaa satunnaisvirheen. (Vilkkä, 2021a, s. 154.)

Luotettavuuden kriteeri laadullisessa tutkimuksessa on itse tutkija. Arvioinnin kohteena ovat tutkijan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut, joten tutkijan on oltava rehellinen. Tutkimuksen luotettavuutta tulee arvioida jokaisen teon ja valinnan kohdalla, joten tutkijan on perusteltava valintansa, ratkaisunsa ja

kuvattava miten niihin on päädytty. Tutkijan on myös arvioitava ratkaisunsa tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus. (Vilkkä, 2021a, s. 155.)

Tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä voidaan pitää sitä, että tulosten analysointia suorittaa kaksi henkilöä. Yksin tehtäessä voi sokeutua helpommin omalle tutkimukselleen. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta heikentävä tekijä on se, että opiskelijat eivät itse olleet mukana laatimassa kyselylomakkeita. Kyselylomakkeet oli laadittu Ymmärrä asiakasta - kokemustoiminta keskiössä -hankkeen toimesta. Luotettavuutta heikentää myös se, että opiskelijat eivät ole täysin tietoisia kysymysten laadinta- ja valintaprosessista.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös kyselyyn vastanneiden määrä ja vastausten laatu. Tämän opinnäytetyön yksi luotettavuuden arvioinnin peruste on se, että vastaajia oli vähän, eli 12. Kaikki 12 osallistujaa vastasivat monivalintakysymyksiin, niiden osalta analyysi on selkeä. Kaikki osallistujat eivät vastanneet avoimiin kysymyksiin. Osa avoimista vastauksista oli epäselviä, joten niitä ei voitu analysoida. Edellä mainitut tekijät vaikuttavat luotettavuuteen heikentävästi. Opinnäytetyön tekijät arvioivat omaa luotettavuuttaan epäselvien vastausten kohdalla, joten edistääkseen tutkimuksen luotettavuutta, epäselviä vastauksia ei analysoitu.

7.3 Tutkimuksen eettisyys

Suomessa jokaisella tieteenalalla tutkijaa ohjaavat yleiset eettiset periaatteet. Tutkijan on kunnioitettava kaikkien tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkija kunnioittaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä, sekä luonnon monimuotoisuutta. Tutkijat eivät aiheuta vahinkoa tutkittavilleen ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille. Tutkittavalla henkilöllä on oikeus vapaaehtoisuuteen, sekä kieltäytyä osallistumasta, keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa ilman seurauksia, peruuttaa osallistumisensa kokonaan milloin tahansa, saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä, ja tutkimuksen käytännön toteutuksesta, saada ymmärrettävä ja totuudenmukainen kuva tutkimuksen tavoitteista sekä osallistumisesta koituvista mahdollisista

haitoista ja riskeistä, tietää olevansa tutkittavana kaikissa mahdollisissa tilanteissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7–9.)

Kyselylomakkeet täytettiin nimettömänä, eivätkä opinnäytetyön tekijät ole tavanneet vastaajia. Kysely oli osa valmennuksen lopputehtävää, mutta kuitenkin vapaaehtoinen. Kurssille 15 osallistuneesta kokemusasiantuntijasta vastasi 12 osallistujaa. Vastaajat tiesivät etukäteen, että heidän vastauksiaan käytetään hankkeeseen ja opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyölle ei tarvinnut hakea tutkimuslupaa, sillä tekijät käsittelivät jo valmiiksi kerätyn aineiston. Yhteistyösopimus laadittiin Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opetuspäällikön, opinnäytetyöohjaajan, opinnäytetyön yhteys henkilön sekä opinnäytetyön tekijöiden välillä lokakuussa 2023. Valmis opinnäytetyö varmistetaan plagioinnin varalta lähettämällä työ Turnitin-järjestelmään.

Plagiointi on luvaton lainaamista, jolla tarkoitetaan jonkun muun tekemän työn tai tutkimusideoiden käyttämistä ilman suostumusta tai alkuperäiseen työhön viittaamatta jättämistä. Viittaamatta jättäminen ja teoksen luvatta käyttäminen loukkaa tieteellisen työn tekijöiden oikeuksia. Suora kopiointi sekä muokailen tehty kopiointi ovat molemmat plagiointia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 17.)

7.4 Oma ammatillinen kehittyminen

Yhteistyö opinnäytetyön tekijöiden välillä sujui hyvin. Molemmilla tekijöillä oli samat tavoitteet opinnäytetyön valmistumisen aikataulun suhteen, sekä samat tavat opiskella. Aikataulut saatiin sovittua hyvin harjoitteluista huolimatta. Ohjauksaikoja hyödynnettiin työn seisahtumisen hetkellä, ja ohjauksesta saatiin ohjeet, joilla jatkettiin eteenpäin. Ammatillista kasvua tapahtui esimerkiksi yhteistyön tekemisestä muiden kanssa. Tekijät rohkaistuivat yhteydenotoissa niin sähköpostitse kuin puhelimitse. Ammatillista kehitystä tapahtui myös

tulosten tulkitsemisen aikana, jolloin piti käyttää myös hoitajan ammattitaitoa apuna.

Opinnäytetyö lähetettiin arvioitavaksi yhteyshenkilölle, jonka palautteen perusteella työ vastasi tilaajan odotuksia. Yhteyshenkilön arvion mukaan opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää työelämässä. Opinnäytetyö valmistui maaliskuussa 2024.

7.5 Jatkotutkimusehdotukset

Aihetta voisi tutkia vielä opettajien näkökulmasta. Olisi mielenkiintoista tutkia, miten opettajat kokevat yhteistyön kokemusasiantuntijoiden kanssa. Aihetta voisi tutkia myös siitä näkökulmasta, miten kokemusasiantuntijat kokevat työskentelyn opettajan työparina. Myös opiskelijoiden näkökulmaa voisi tutkia siitä, miten opiskelijat kokevat oppimisen kokemusasiantuntijan avulla.

LÄHTEET

- Blomgren, K. (2015). Simulaatio melkein leikkiä – melkein totta. *Duodecim*, 131(23). <https://www.duodecimlehti.fi/duo12860>
- Ellilä, H., Lahti, M., Pulli, J. & Vatula, A. (2018). Kokemusasiantuntijat mielen-terveys- ja päihdetyön opettajina – uusi innovaatio. Teoksessa M. Komulainen & T. Konst (toim.) *Innovaatiopedagogiikka korkeakouluopetuksessa – käytännön esimerkkejä*. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 242. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166586.pdf>
- Hedman, P. (2019). Kokemusasiantuntijoiden kokemuksia sairaanhoitajien mielenterveys- ja päihdehoitotyön opetuksesta [YAMK-opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201902152356>
- Hietala, O. & Rissanen, P. (2015). *Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta*. Unigrafia Oy.
- Hipp, K., Vaajoki, A., Kangasniemi, M. & Kuosmanen, L. (2016). Kokemusasiantuntijan osallisuus mielenterveyspalvelujen kehittämisessä. *Hoitotiede*. 28(4), 286–297. <https://journal.fi/hoitotiede/article/download/128371/77494>
- Horgan, A., Manning, F., Donovan, M., Doody, R., Savage, E., Bradley, S., Dorrity, C., O’Sullivan, H., Goodwin, J., Greaney, S., Biering, P., Bjornsson, E., Bocking, J., Russell, S., MacGabhann, L., Griffin, M., van der Vaart, K., Allon, J., Granerud, A., ... Happel, B. (2020). Expert by experience involvement in mental health nursing education: The co-production of standards between Experts by Experience and academics in mental health nursing. *Psychiatric and Mental Health Nursing*. 27(5). <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jpm.12605>
- Koski, J. (2018). Kokemusasiantuntija sairaanhoitajaopiskelijoiden mielenterveyshoitotyön opetuksessa [YAMK-opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018113019254>
- Koukourikos, K., Tsaloglidou, A., Kourkouta, L., Papathanasiou, I., Iliadis, C., Fratzana, A. & Panagiotou, A. (2021). Simulation in Clinical Nursing Education. *Acta informatica medica*. 29(1). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8116070/>
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka*. Vastapaino.
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015. Haettu 12.3.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>
- Mieli. (19.11.2021). Mielenterveys on osa hyvinvointia ja terveyttä. Haettu 14.4.2023 osoitteesta <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/mielenterveys-on-osa-hyvinvointia-ja-terveytta/>

OAJ. (n.d. a). Mitä opettajan työ on? Haettu 14.4.2023 osoitteesta <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/>

OAJ. (n.d. b). Opettajana korkea-asteella. Haettu 29.5.2023 osoitteesta <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-korkea-asteella/>

Satakunnan ammattikorkeakoulu. (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin simulaatiokeskus. Haettu 26.10.2023 osoitteesta <https://www.samk.fi/tyoelama-ja-tutkimus/terveyden-ja-hyvinvoinnin-simulaatiokeskus/>

Siltavalmennus. (n.d.). KEIJO-kokemusasiantuntijakoulutus. Haettu 22.2.2024. osoitteesta <https://www.siltavalmennus.fi/toiminta/keijo-koulutus>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (n.d.). Mielenterveyden hoito. Haettu 30.5.2023 osoitteesta <https://stm.fi/mielenterveyspalvelut>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (3.7.2020a). Ehkäisevä päihdetyö. Haettu 14.4.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (3.6.2020b). Kokemusasiantuntija-ammattilainen työparityöskentely. Haettu 26.10.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/paihdehoito/ok-hanke/kokemusasiantuntija-ammattilainen-tyoparityoskentely>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (17.6.2022). Kokemusosaaminen. Haettu 14.4.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/osallisuutta-edistava-hallintomallitukee-osallisuustyon-johtamista/kokemusosaaminen>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Vilka, H. (2021a). Tutki ja Kehitä (5., päivitetty painos). PS-Kustannus.

Vilka, H. (2021b). Näin onnistut opinnäytetyössä. PS-Kustannus.

LIITE 1. AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tekijä, otsikko, vuosi, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä	Käytetyt mittarit, aineiston keruu	Keskeiset tulokset
Koski, J. Kokemusasiantuntija sairaanhoitajaopiskelijoiden mielenterveysshoito-työn opetuksessa. 2018. Suomi.	Tutkimuksen tarkoituksena arvioitiin sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteita mielenterveystyöstä. Tutkimuksessa arvioitiin myös opiskelijoiden ajatuksia kokemusasiantuntijan käytöstä hoitotyön mielenterveys- ja päihdeopetuksessa.	Sairaanhoitajaopiskelijat N=72.	Tutkimustapana käytettiin toistettuja monivalintakyselyitä. Tutkimusaineisto koostui 72 sairaanhoitajaopiskelijasta. (N=72) Opiskelijat täyttivät samat kyselylomakkeet ennen ja jälkeen opintojakson. Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin.	Tulosten mukaan kokemusasiantuntijat muuttivat sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteita positiivisemmaksi mielenterveysshoito-työtä ja kokemusasiantuntijoiden mukana oloa kohtaan.
Hedman, P. Kokemusasiantuntijoiden kokemuksia sairaanhoitajaopiskelijoiden mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa. 2019. Suomi.	Tarkoituksena opinnäytetyössä oli kehittää kokemusasiantuntijoiden roolia mielenterveys- ja päihdetyön opetuksessa. Hankkeen tavoitteena oli käsikirjan luominen.	Kaksi kokemusasiantuntijaa, jotka ollut mukana sairaanhoitajaopiskelijoiden opetuksessa.	Laadullinen tutkimus. Aineisto on kerätty haastattelulla, jotka toteutettu syvähaastattelumenetelmällä.	Muiden kokemusasiantuntijoiden antama tuki oli tärkeä voimavara. Opettaminen sekä raskasta, että voimaannuttavaa. Opiskelijoiden näkökulma lisäsi kokemusasiantuntijoiden ja opettajien välistä yhteistyötä.
Ellilä, H., Lahti, M., Pulli, J. & Vatula, A. Kokemusasiantuntijat mielenterveys ja päihdetyön opettajina uusi innovaatio. 2018. Suomi.	Hankkeen tarkoituksena on luoda yhden opintopisteen laajuinen opintojakso mielenterveystyöstä sairaanhoitajaopiskelijoille, jonka suunnitteluun osallistuvat myös kokemusasiantuntijat.	Sairaanhoitajaopiskelijat.	Kirjallisuuskatseaus, ryhmähaastattelut ja learning cafe.	Kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten yhteistyö tuotti innostavan ja avoimen ilmapiirin, joka oli suopea oppimiselle.
Hipp, K., Vaajoki, A., Kangasniemi, M. & Kuosmanen, L. Kokemusasiantuntijan osallisuus mielenterveyspalvelujen kehittämisessä. 2016. Suomi	Tutkimuksen tarkoituksena oli kokemusasiantuntijoiden kuvaaminen omasta panoksestaan mielenterveyspalvelujen kehittämistyön saralla.	Kokemusasiantuntijat n=9	Yksilö ja parihaastattelut osallistujan valinnan mukaan.	Kokemusasiantuntijoiden osallisuuden kokemuksen ovat yhteydessä: kokemusasiantuntijan henkilökohtaiset osallistumisen valmiudet, kokemusasiantuntijatoiminnan organisointi,

				<p>yhteistyö vertaisryhmässä ja terveysalan ammattilaisten kanssa sekä kokemusasiantuntijoiden asema yhteiskunnassa. Kokemus kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa koettiin tärkeäksi.</p>
<p>Horgan, A., Manning, F., Donovan, M., Doody, R., Savage, E., Bradley, S., Dorrity, C., O'Sullivan, H., Goodwin, J., Greaney, S., Biering, P., Bjornsson, E., Bocking, J., Russell, S., MacGabhann, L., Griffin, M., van der Vaart, K., Alton, J., Granerud, A., ... Happel, B. Expert by experience involvement in mental health nursing education: The co-production of standards between Experts by Experience and academics in mental health nursing.2020. Englanti.</p>	<p>Tavoitteena on kehittää standardit, jotka tukevat kokemusasiantuntijoiden osallistumista sairaanhoitajien mielenterveysopetukseen.</p>	<p>N=50 kokemusasiantuntijaa</p>	<p>Haastattelut</p>	<p>Standardeiksi kehittyivät: perehdyttäminen, ulkoinen ohjaus, tukeva tiimityö, opetukseen ja arviointiin valmistautuminen, keskinäinen mentoointi, ennako- ja jälkitarkistus, roolien selkeys ja oikeudenmukainen palkkaus.</p>